

Commissie: Mensenrechtenraad

Onderwerp: Handhaving van de mensenrechten, eindelijk!

Personeelslid: Hannah Wenzl en Minna Delaey

Functie: Presidenten

Inleiding

Op vrijdag 7 januari 2021 gaf de president van Kazachstan, Kassym-Jomart Tokajev, in een uitdagende toespraak in het openbaar het bevel om "zonder waarschuwing te doden" wegens gewelddadige protesten tegen de stijging van de brandstofprijzen. Kazachstan is niet het enige regime dat door zijn bevolking wordt aangevochten. Eerder waren er ook protesten in Wit-Rusland tijdens de zomer van 2020, die ook met veel geweld werden onderdrukt. Sommige staatshoofden doen er alles aan om deze revolutionaire daden te stoppen, en vanuit dat oogpunt is de pandemie voor de regeringen een goed excuus geweest om tegen hun eigen volk op te treden, zoals in Algerije waar de Hirak, de protestbeweging die in 2019 enorme menigten op de been bracht, plotseling moest stoppen. In Afghanistan zijn, sinds de machtsovername door de Taliban in 2021, veel mensen die protesteerden gedood en mensen die het land probeerden te verlaten werden tegengehouden. Er is een toenemende hongersnoodcrisis. Vrouwen en meisjes wordt het recht op onderwijs en werk ontzegd. Tot slot, wanneer oorlogen uitbreken, of dat nu tussen twee landen is zoals de aanval van Rusland op Oekraïne sinds februari 2022, of binnen een land zoals Ethiopië sinds november 2020, worden de wetten van de oorlog niet meer gerespecteerd en worden er op grote schaal misdaden tegen de mensheid begaan.

Maar wat heeft de internationale gemeenschap kunnen doen om deze schendingen van de mensenrechten een halt toe te roepen? Zijn de Organisatie van de Verenigde Naties en haar Mensenrechtenraad nutteloos als deze instellingen niet de middelen krijgen om efficiënt op te treden? Het ergste is wanneer wij doen alsof we iets doen en in plaats daarvan een soort blanco cheque geven aan de machtige regeringen die verantwoordelijk blijken te zijn voor grote misdaden. Heeft het bezoek in China, eind mei 2022, van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten van de VN, Michelle Bachelet, enig nut gehad om een einde te maken aan de vervolging van de Oeigoeren, die door velen als een genocide wordt beschouwd? Het is alsof de triomf van de Realpolitik en de opkomst van autoritaire leiders de schending van de mensenrechten hebben gebagatelliseerd. Zelfs in Europa blijkt uit de manier waarop migranten worden "teruggedrongen" en het asielrecht wordt geschonden, dat de tijden veranderd zijn.

Het is onze opdracht de slachtoffers van deze schendingen te steunen en ons in te zetten voor de toekomst om de verantwoordelijken van dit beleid te ontmoedigen. De toepassing van de mensenrechten is een noodzaak die het mogelijk maakt dat een samenleving goed functioneert. We willen echter benadrukken dat mensenrechtenschendingen niet alleen een probleem van derdewereldlanden zijn; het is een wereldwijd probleem, en daarom moeten we nu in actie komen!

Sleuteltermen

Soevereiniteit: De macht van een land om zijn eigen regering te controleren. Een soevereine staat of land is onafhankelijk en staat niet onder het bestuur van een ander land.

Humanitaire interventie: Acties ondernomen door een organisatie of organisaties (meestal een staat of een coalitie van staten) die bedoeld zijn om groot menselijk lijden binnen de grenzen van een soevereine staat te verminderen.

Verantwoordelijkheid om te beschermen, of recht om in te grijpen (zie hieronder I.B.)

I. **Mensenrechtenschendingen: gaan we achteruit?**

A. **Protest vs. repressie: een geweldspiraal die schendingen van de mensenrechten begunstigt**

Sinds de Verenigde Naties in 1948 de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben aangenomen, en sinds de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in 2006 de Raad voor de Mensenrechten heeft opgericht, lijkt de noodzaak om schendingen van de mensenrechten overal ter wereld te bestrijden, toegenomen te zijn. Waarom hebben we dit gevoel?

Eén mogelijk antwoord zou kunnen zijn dat we getuige zijn van een wereldwijde strijd tussen democratieën en liberale waarden enerzijds en autoritaire regimes en onliberale waarden anderzijds. In deze context staan de mensenrechten vaak op het spel, zoals de aanhoudende oorlog in Oekraïne en de talrijke oorlogsmisdaden die daar worden gepleegd, illustreren.

Maar een ander mogelijk antwoord heeft te maken met de slachtoffers zelf, of preciezer gezegd met het feit dat steeds meer mensen het ondraaglijk vinden om te leven in een land zonder vrijheid. Ze hebben permanente angst voor willekeurige beslissingen van een onwettige regering, en daarom geven ze luidkeels uiting aan hun woede en hoop. Als gevolg daarvan gebruiken deze dreigende regimes repressie om zichzelf aan de macht te houden, en worden door de staatveiligheidstroepen veel mensenrechten geschonden.

Zo had de Arabische Lente in 2011 in de landen van het Midden-Oosten de hoop gewekt dat het volk niet veroordeeld was tot dictatuur, corruptie en het zwijgen van dissidente stemmen; dictators zoals Ben Ali in Tunesië, Mubarak in Egypte of Khadafi in Libië faalden om aan de macht te blijven. Er werden vrije verkiezingen georganiseerd; en ook in 2019 protesteerden enorme menigten in Algerije (de Hirak-beweging) of in Libanon. Ook de Sudanese Omar al-Bashir faalde om aan de macht te blijven. Maar in geen van deze gevallen slaagde het volk erin het machtsevenwicht te veranderen en de heersende machten terug te trekken. Of het nu na een militaire staatsgreep was, zoals in Egypte in 2013, of na een ongelooflijk gewelddadige onderdrukking die tot een burgeroorlog leidde, zoals in Syrië na 2011, waren de betogers niet in staat om deze terugslag te stoppen, en de prijs die daarvoor moest worden betaald was zeer hoog. Mensenrechtengroeperingen schatten dat Egypte 60,000 politieke gevangenen telt, die onder rampzalige omstandigheden worden vastgehouden, vaak willekeurig, en vaak worden gemarteld. In Syrië zijn de meeste van de bijna een half miljoen dode slachtoffers gedood tijdens bombardementen, slachtpartijen, gasaanvallen of onder foltering wat het geval is voor zo'n 15,000 Syriërs. In de meeste van deze gevallen zijn het Assad-regime en zijn Russische en Iraanse bondgenoten verantwoordelijk voor deze misdaden, in veel grotere mate dan de misdaden die Daesch halverwege de jaren 2010 heeft begaan.

Elders in de wereld voltrok zich hetzelfde proces. In Belarus werden in de zomer van 2020, na een poging van president Aleksandr Loekasjenko om de verkiezingsuitslag terug te draaien, enorme protesten georganiseerd, die snel het hoofd moesten bieden aan de repressie van het regime, met de steun van Rusland. In Myanmar grepen de militairen in februari 2021 met geweld de macht na de herverkiezingsoverwinning van de partij van Aung San Su Kyi; duizenden demonstranten werden gearresteerd of gedood, en afgelopen 25 juli 2022 nog werden vier activisten geëxecuteerd door de junta, die de steun heeft van China. In het geval van Nicaragua (Midden-Amerika) heeft de Hoge Commissaris voor de mensenrechten van de VN in een verslag over de brute repressie door de regering van Daniel Ortega een "patroon van ernstige schendingen van burgerrechten en politieke rechten" vastgesteld, waarbij afwijkende meningen tijdens het verkiezingsproces van november 2021 willekeurig werden onderdrukt, met inbegrip van de onrechtmatige detentie van zeven presidentskandidaten. In Afrika heeft Michelle Bachelet, het hoofd van de Mensenrechtenraad van

de VN, gewezen op de rampzalige gevolgen voor de mensenrechten van de talrijke staatsgrepen die onlangs hebben plaatsgevonden in landen als Mali of Guinee, waar demonstraties tijdens de zomer hardhandig zijn onderdrukt.

In de meeste gevallen zijn journalisten en bloggers bijzonder gevisieerd. Zoals in Algerije sinds het einde van de Hirak, waar journalisten zoals Merzoug Touati, redacteur van de onafhankelijke nieuwswebsite Al-Hogra, of Ihsane El Kadi, redacteur van de onafhankelijke website Maghreb emergent en van Radio M, tot gevangenisstraffen zijn veroordeeld. In oktober 2021 kregen de journalisten Maria Ressa en Dmitry Muratov de Nobelprijs voor de Vrede voor hun strijd voor de vrijheid van meningsuiting op de Filipijnen en in Rusland. In datzelfde jaar steeg het aantal journalisten in willekeurige detentie met 20% tot 488, waaronder 60 vrouwen, aldus Reporter zonder Grenzen.

Tijdens de Covid-pandemie hebben veel regimes van de gelegenheid gebruik gemaakt om hun oppositie te onderdrukken en de vrijheid van meningsuiting te ondermijnen. In China bijvoorbeeld, waar de pandemie begon, probeerden gezondheidswerkers en professionele- en burgerjournalisten al in december 2019 alarm te slaan. Zij werden echter het doelwit van de regering omdat zij berichtten over de uitbraak van wat toen nog een onbekende ziekte was. In februari 2020 waren 5.511 strafrechtelijke onderzoeken geopend tegen personen die informatie over de uitbraak hadden gepubliceerd wegens "het fabriceren en opzettelijk verspreiden van onjuiste en schadelijke informatie". Veel landen hebben de Covid-19-pandemie vervolgens als voorwendsel gebruikt om beperkende wetgeving op te stellen. Zo heeft Rusland in april 2020 zijn bestaande wetgeving tegen "nepnieuws" uitgebreid en strafrechtelijke sancties ingevoerd voor "het publiekelijk verspreiden van opzettelijk valse informatie" in de context van noodsituaties. Hoewel de wijzigingen zijn beschreven als onderdeel van de reactie van de autoriteiten op Covid-19, zullen deze maatregelen ook na de pandemie van kracht blijven. Ook liberale regeringen, in landen als Frankrijk of het Verenigd Koninkrijk (waar in 2020 200 klimaatactivisten zijn gearresteerd), hebben dit soort maatregelen genomen, waarbij het recht om te protesteren en de bewegingsvrijheid worden ingeperkt.

B. Het falen van de "verantwoordelijkheid om te beschermen"

Terwijl steeds meer mensen strijden voor vrijheid en zich proberen te verzetten tegen de harde repressie van autoritaire regimes, lijkt het erop dat in liberale landen, althans sinds de aanslagen van 11 september 2001 in de VS en vele andere terroristische aanslagen in Europese landen en daarbuiten, de publieke opinie de voorkeur geeft aan veiligheid boven vrijheid en akkoord gaan met het feit dat hun rechten worden ingeperkt. Bovendien zijn ze minder gevoelig voor schendingen van de mensenrechten in andere delen van de wereld, vooral wanneer de slachtoffers van deze schendingen worden beschouwd als behorend tot zeer verschillende culturele samenlevingen, of niet-blanke/ niet-westerse gemeenschappen. Zoals media als Al-Jazeera hebben opgemerkt, is er sinds het begin van de oorlog in Oekraïne duidelijk sprake van "meten met twee maten" In de manier waarop de Westerse landen hebben gereageerd op deze imperialistische agressie en op de misdaden tegen de menselijkheid die door Russische soldaten zijn begaan, alsof de Syrische of Congolese slachtoffers het niet waard zijn dat het Westen medeleven toont en een efficiënt beleid voert om ten minste te proberen deze grootschalige misdaden in andere delen van de wereld een halt toe te roepen.

Op grond van het beginsel van niet-inmenging - hetgeen betekent dat soevereine staten zich niet mengen in elkaars interne aangelegenheden, een algemeen beginsel van internationaal recht/gewoonterecht, overeenkomstig de doelstellingen en beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties – zijn er de afgelopen dertig jaar internationale interventies geweest om een einde te maken aan voortdurende misdaden tegen de mensheid... niet altijd met groot succes.

Op de grootste bijeenkomst van staatshoofden in New York in september 2005 zijn de leden van de VN het eens geworden over een "Responsibility to Protect" (verantwoordelijkheid om te beschermen) (R2P of RtoP). R2P heeft tot doel mensen te beschermen tegen genocide, oorlogsmisdaden, etnische zuivering en misdaden tegen de mensheid. Volgens het VN-Handvest zijn humanitaire interventies alleen legitiem als aan de volgende drie voorwaarden is voldaan (zie <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-6>):

- 1) De getroffen staat is niet in staat of niet bereid om de schendingen van de mensenrechten te stoppen.
- 2) Alle vreedzame middelen zijn uitgeput.
- 3) Er is een mandaat van de VN-Veiligheidsraad

Het beginsel van "verantwoordelijkheid om te beschermen" is in de praktijk echter veel moeilijker toe te passen. De strikte regels voor humanitaire interventies maken het moeilijk om RtoP toe te passen in noodgevallen. De VS hebben met hun vetorecht talrijke resoluties geblokkeerd, vooral wanneer deze tegen de staat Israël waren gericht (53 keer sinds 1972). Op 11 juni 2008 hebben China en Rusland hun veto uitgesproken over een sanctie tegen de leider van Zimbabwe, Robert Mugabe, die zou hebben moeten stoppen met het terroriseren van zijn eigen volk nadat hij de verkiezingen had verloren. In dezelfde logica hebben Rusland en China op 27 april 2011, toen de Arabische lente zich naar Syrië had uitgebreid, hun veto uitgesproken over een resolutie waarin Syrië werd veroordeeld voor zijn optreden tegen demonstranten. En op 8 juli 2022 sprak Rusland zijn veto uit over een resolutie van de VN-Veiligheidsraad die tot doel had humanitaire hulp mogelijk te maken voor miljoenen mensen, die lijden onder 11 jaar oorlog en vooral gericht voor vluchtelingen in de regio Idlib die onder controle is van de rebellen. De Russische veto is al 17 keer gebruikt tegen een Syrië-resolutie.

Velen zijn van mening dat het RtoP selectief wordt gebruikt en alleen wanneer de belangen van de machtigen in de wereldpolitiek op het spel staan. Het gebruik van militair geweld voor humanitaire doeleinden kan de situatie voor kwetsbare bevolkingsgroepen in feite verergeren, zoals blijkt uit de volgende voorbeelden.

Kosovo oorlog

De Oorlog in Kosovo (1998-1999) was een oorlog over de onafhankelijkheid van Kosovo. Nationalistische Albanese Kosovaren wilden dat Kosovo onafhankelijk zou worden en zich zo zou afscheiden van Joegoslavië-Servië. Dit conflict vond plaats kort na de oorlog in Kroatië (1991-1995) en de oorlog in Bosnië-Herzegovina (1992-1995) waarin grootschalige misdaden tegen de mensheid plaatsvonden, zoals de afslachting van de mannelijke bevolking van Srebrenica in 1995. De repressie tegen de Kosovaarse nationalistes onder leiding van de Servische Staat (die toen nog Joegoslavië werd genoemd) herinnerde aan de in Bosnië gepleegde misdaden, en de Verenigde Naties en de Westerse landen waren er toen niet in geslaagd deze te stoppen. Om een dergelijke mislukking te voorkomen, waren de Westerse landen deze keer bereid op te treden. Maar de internationale vredesconferenties zoals die van Rambouillet, Frankrijk (1999) hebben geen resultaat opgeleverd. De NAVO-missie, en dus de humanitaire interventie, werd door de VN-Veiligheidsraad niet goedgekeurd omdat Rusland en China ertegen waren. Vanwege de onderdrukking van de Albanese in Kosovo begon de NAVO niettemin op 24 maart 1999 een interventie. Onder leiding van de VS bombardeerden oorlogsvliegtuigen gedurende 78 dagen Servische doelen. Servië heeft ingestemd met de terugtrekking van zijn troepen uit Kosovo en met de aanwezigheid van een door de NAVO geleide vredesmacht voor Kosovo (KFOR) met Amerikaanse, Britse, Franse, Duitse en Italiaanse soldaten. In 2008 verklaarde Kosovo zich onafhankelijk. De NAVO-bombardementen op

Servië zijn zeer omstreten geweest: Volgens Human Right Watch zijn bij NAVO-aanvallen tussen 488 en 527 burgers omgekomen. Volgens NAVO-cijfers zijn 1.200 Joegoslavische soldaten en politieagenten gestorven. Daarnaast moesten honderdduizenden mensen vluchten. Vandaag de dag is 5% van de Kosovaarse bevolking nog steeds Servisch. Voor de oorlog was dat het dubbele. Tegelijkertijd was door de Verenigde Naties een Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië (ICTY) opgericht, gevestigd in Den Haag, Nederland, om de oorlogsmisdaden die tijdens de Joegoslavische oorlogen gepleegd waren te vervolgen en de daders te berechten. Zo zijn in 2009 vijf Servische politieke en militaire leiders door het ICTY veroordeeld voor misdaden tegen de mensheid die in 1999 in Kosovo werden gepleegd.

Oorlog in Afghanistan

De oorlog in Afghanistan was een conflict dat plaatsvond van 2001 tot 2021. Na de aanval van Al Qaida op de VS op 11 september kondigde president George W. Bush aan dat Amerikaanse troepen aanvallen verricht hadden op de terroristengroep en op doelen van de Taliban in Afghanistan. Nadat de NAVO de controle van het land had kunnen verkrijgen, bleven de VS en een coalitie van meer dan 40 landen in het land en vormden een door de Verenigde Naties gesanctioneerde veiligheidsmissie, namelijk de International Security Assistance Force (ISAF). Op 28 december 2014 beëindigde de NAVO formeel de gevechtsoperaties van ISAF in Afghanistan en gaf officieel de volledige verantwoordelijkheid voor de veiligheid over aan de Afghaanse regering. De oorlog eindigde met de herovering van de macht door de Taliban toen de VS hun troepen terugtrokken na een opstand van 19 jaar en 10 maanden tegen de geallieerde NAVO- en Afghaanse strijdkrachten. In een rapport van Physicians for Social Responsibility, Physicians for Global Survival en International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW) werd vastgesteld dat tussen 106.000 tot 170.000 burgers zijn omgekomen als gevolg van de gevechten in Afghanistan. Volgens het Costs of War Project heeft de oorlog in Afghanistan 176.000 mensen gedood: 46.319 burgers, 69.095 soldaten en politieagenten en ten minste 52.893 strijders van de oppositie. In 2013 schatte de VN dat 547.550 mensen in eigen land op de vlucht waren. Sinds de Taliban een jaar geleden opnieuw aan de macht zijn gekomen, heeft een verslag van de VN-missie in Afghanistan (UNAMA) de achteruitgang van de fundamentele mensenrechten in het hele land bevestigd, en op hun verantwoordelijkheid gewezen voor buitengerechterlijke executies, foltering, willekeurige arrestaties en opsluitingen, en schendingen van de fundamentele vrijheden, met name wat betreft de rechten van vrouwen.

De Taliban is een overwegend Pashtunistische, islamitische fundamentalistische groepering die in augustus 2021 na een opstand van twee decennia weer aan de macht kwam in Afghanistan. Volgens de VN hebben zij meer dan 100 voormalige regeringsleden en medewerkers vermoord. Vrouwen worden steeds meer uitgesloten van het openbare leven. Ze mogen zelfs het huis niet verlaten zonder een mannelijk familielid. Bovendien hebben ze geen recht meer op onderwijs en politieke participatie. Demonstranten worden geslagen en bedreigd. Ze leggen strenge regels op, ondanks hun toezeggingen om de rechten van vrouwen en minderheden te respecteren en amnestie te verlenen aan mensen die de inspanningen van de VS hebben gesteund. De woordvoerder van de Taliban, Sohail Shaheen, zei: "Dat is onze belofte, een veilige omgeving bieden en ze kunnen hun activiteiten uitvoeren voor de bevolking van Afghanistan." Ondertussen dwingen zij de bevolking van Afghanistan te leven volgens hun interpretatie van de Islam. Als gevolg daarvan zijn de veiligheid, de gezondheidszorg en de economische diensten van de Afghanen volledig beperkt. Mensen die zich verzetten tegen de Taliban worden vermoord.

Irakoorlog

De Irak-oorlog of tweede Perzische Golfoorlog (2003-2011) was een oorlog tussen de VS en het VK tegen Irak, waaraan ook andere landen troepen bijdroegen. De VS onder George W. Bush rechtvaardigden hun aanval door Irak ervan te beschuldigen massavernietigingswapens te bezitten en door te geloven dat Irak banden had met de terreurgroep Al Qaida. Deze rechtvaardigingen bleken vals te zijn. Andere motieven waren het schenden van de VN-resolutie en de onderdrukking door Saddam Hoessein van zijn volk. De Verenigde Naties, en vooral het Europese continent, waren verdeeld over deze kwestie: landen als Frankrijk, Duitsland of België waren tegen de door de VS geleide interventie in Irak, terwijl andere landen, zoals het VK, Polen of Spanje, de invasie van de VS steunden. En op 15 februari 2003 demonstreerden tussen 6 en 11 miljoen mensen in minstens 650 steden over de hele wereld, vooral in Londen, Madrid of Rome, in landen die bijdroegen tot de interventie. De oorlog bestond uit 2 fasen. De eerste was een korte, op conventionele wijze gevoerde oorlog in maart-april 2003. In die een gecombineerde troepenmacht van de Verenigde Staten en Groot-Brittannië Irak binnenviel en snel de Iraakse militaire en paramilitaire troepen versloeg. Tijdens de langere tweede fase werd een door de VS geleide bezetting van Irak bestreden door een opstand. In 2007 begonnen de VS het aantal troepen in Irak tijdelijk met meer dan 20.000 te verhogen in een poging het land te stabiliseren. In 2008 begonnen de VS onder president Obama het aantal troepen in Irak geleidelijk af te bouwen, waarna de terugtrekking in december 2011 werd voltooid. Uit onderzoek van Opinion Research Business en het Independent Institute for Administration and Civil Society Studies blijkt dat de oorlog in Irak in de periode 2003-2007 miljoenen Irakezen het leven heeft gekost. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR schatte in 2007 dat in totaal 4,1 miljoen Irakezen ontheemd zijn geraakt door de oorlog in Irak. En op de lange termijn, zal het de opkomst van Daesh met zich meebrengen.

Burgeroorlog in Libië

Dit was het gevolg van de Arabische lente die in 2011 begon in de twee buurlanden van Libië, Tunesië en Egypte. Het begon met demonstraties tegen het bewind van Muammar al-Kadhafi. De officiële begindatum van de revolutie is 17 februari 2011. Het politieke conflict escaleerde in een militaire confrontatie en verdeelde de leiders van het land. Wapens werden gebruikt tegen betogers. De betogers werden populairder en kregen meer steun op nationaal en internationaal niveau. Op een gegeven moment begonnen ze ook wapens te gebruiken. De VN-Veiligheidsraad keurde unaniem een maatregel goed die onder meer sancties voorzag tegen het regime van Kadhafi, het bevriezen van de bezittingen van de familie Kadhafi, een reisverbod en een wapenembargo, wat maakte dat het conflict nog meer verergde. Op 11 maart riep de EU Kadhafi unaniem op om af te treden. Op 17 maart stemde de VN-Veiligheidsraad met 10-0 stemmen voor militair ingrijpen, inclusief het instellen van een no-flyzone om de Libische burgers te beschermen. Op 23 maart kondigde een woordvoerder van de coalitie aan dat de Libische luchtmacht volledig was uitgeschakeld, maar op de grond werd nog steeds hevig gevochten. Op 27 maart nam de NAVO officieel het bevel over de militaire operaties in Libië over, die voordien werden geleid door de Verenigde Staten, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Khadaffi's zoon Sayf al-Arab en drie van Khadaffi's kleinkinderen werden in april gedood bij een luchtaanval van de NAVO. Na veel gevechten werd Khadaffi effectief van de macht verdreven, maar hij bleef wel ondergedoken. Op 20 oktober werd Kadhafi ontdekt en gedood door rebellenstrijders. Volgens cijfers van de Libische regering uit 2013 zijn tijdens de burgeroorlog in Libië ongeveer 10.000 mensen om het leven gekomen. Ongeveer 60.000 Libiërs raakten gewond en hebben een medische behandeling nodig. Sinds 2011 hebben verschillende tribale en politieke facties geprobeerd het land en de hoofdstad Tripoli onder controle te krijgen, met oorlogsmisdaden tot gevolg, en de burgeroorlog is nooit echt beëindigd ondanks de inspanningen van de VN-ondersteuningsmissie in Libië (UNSMIL).

C. Triomf van niet-interferentie

Ook al werden deze interventies gedeeltelijk gerechtvaardigd door de noodzaak de mensenrechten te verdedigen, toch heeft hun mislukking het beginsel van de "verantwoordelijkheid om te beschermen" sterk ondermijnd. Na de rampzalige interventie van G.W. Bush in Irak in 2003 (minstens een half miljoen Irakezen gedood tijdens de "oorlog tegen terreur", gevangenen gemarteld in detentiecentra van het VS-leger zoals Abou Ghraib, en vooral aanhoudende burgeroorlog en politiek geweld). Barack Obama was bijvoorbeeld in 2008 verkozen met de belofte dat hij de VS-troepen uit Irak en Afghanistan zou terugtrekken. Maar toen president Biden uiteindelijk besloot de laatste Amerikaanse soldaten uit Afghanistan terug te trekken, volgde de overwinning van de Taliban snel daarna, en toen zij op 15 augustus 2021 triomfantelijk Kabul binnenkwamen, tekenden de beelden van het vliegveld van de stad, met tienduizenden Afghanen die wanhopig probeerden met de Amerikaanse troepen te vluchten, de definitieve mislukking van de Amerikaanse interventies in de afgelopen decennia. De echte wending kwam in feite in september 2013, toen Barack Obama besloot de "rode lijn" die hij zelf had getrokken met betrekking tot de oorlog in Syrië en het gebruik van chemische wapens door het regime van Assad tegen de eigen bevolking, niet te respecteren. Hoewel de bewijzen van dergelijke misdaden voor ieders ogen lagen, aanvaardde de Amerikaanse president het voorstel van Poetin om een ontwapeningsmissie te leiden die nooit echt werd voltooid. Het regime was vervolgens in staat om, met de hulp van Rusland na 2014, de controle te heroveren over de meeste gebieden die in handen waren van de rebellen, ziekenhuizen en scholen te bombarderen, duizenden mannen en vrouwen te verkrachten en te martelen, en ongeveer een half miljoen Syriërs te doden zonder enige krachtige reactie van de internationale gemeenschap. Intussen was de enige efficiënte militaire interventie, onder leiding van de VS, gericht tegen Islamitische Staat, die in het midden van de jaren 2010 grote delen van het grondgebied van Syrië en Irak in handen kreeg. Omdat zij verantwoordelijk waren voor de terreuraanslagen die plaatsvonden in Westerse steden zoals Parijs in 2015 of Brussel in 2016, werd Daesh, dat inderdaad enorme misdaden tegen de menselijkheid beging in het Midden-Oosten zoals de genocide op de Yezidi's in Irak, beschouwd als de prioritaire vijand, ongeacht de grotere misdaden begaan door het Syrische regime. Tussen Obama en Biden, lag het isolationistische beleid van Donald Trump dus in het verlengde van het buitenlands beleid van Obama, ondanks de minachting van Trump voor mensenrechtenkwesies (in feite hebben de VS zich onder het Trump-tijdperk teruggetrokken uit de Mensenrechtenraad).

Disruptieve mogendheden, zoals China en vooral Rusland, maar ook Turkije, maakten daarom gebruik van de stap terug van de VS en vulden de lege plaats op. Geen enkel land durfde Rusland tegen te werken in Syrië, ondanks de bombardementen op de bevolking in Alep of Homs. En toen Recep Tayyip Erdogan, president van Turkije, tussen 2016 en 2022 een reeks brute militaire interventies tegen de Koerden in het noorden van Syrië en Irak lanceerde, waarbij oorlogsmisdaden werden begaan, probeerde opnieuw geen enkel land de Koerdische bevolking echt te beschermen, ondanks de beslissende rol van de Koerdische Peshmergas bij de herovering van de gebieden die in handen waren van Daesh. Het Russische en Chinese veto in de Veiligheidsraad maakt het immers onmogelijk om acties te veroordelen waarbij een van deze twee mogendheden betrokken is. Zelfs toen Michelle Bachelet, de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN, eind mei 2022 een bezoek bracht aan China, was zij niet in staat een echt onderzoek in te stellen naar de vervolging van de Oeigoeren in de regio Xinjiang en het Chinese regime scherp te bekritisieren voor het feit dat het verantwoordelijk is voor wat sommigen beschouwen als genocide.

China staat al lang bekend als een communistisch autoritair regime. In de westerse samenleving zijn de beginselen van vrijheid, democratie en mensenrechten grondrechten, in vergelijking met de Volksrepubliek China, die bekend staat als een van de grootste schenders van de mensenrechten in de wereld. Het land wordt geleid door de Communistische Partij van China (CPC). Zij leggen op veel gebieden van de mensenrechten strenge beperkingen op. De Chinese grondwet voorziet in fundamentele rechten voor alle Chinese burgers, zoals vrijheid van meningsuiting, pers, godsdienst, enz. maar in de praktijk worden deze grondrechten echter niet aan de Chinese burgers toegekend. Er is geen politieke noch godsdienstvrijheid, er is mediacensuur, één-kind-politiek, de sociale status van Tibetanen en Oeigoeren en de wijdverbreide toepassing van de doodstraf zijn de fundamentele mensenrechtenschendingen van dit land. De censuur van de media dempt elke kritiek op de regering en de burgers worden in hun dagelijks leven op grote schaal met verschillende middelen gecontroleerd.

Afgezien van de terroristische dreiging heeft nog een andere factor deze onverschilligheid voor het lijden van anderen gevoed: de vluchtelingen crisis. Omdat een grote meerderheid van de mensen die hun land ontvluchtten om hun leven te redden, in Afrika of in het Midden-Oosten, een toevluchtsoord vonden in de buurlanden, maar ook, voor een minderheid, Europa probeerden te bereiken, dat als een veilige haven werd beschouwd, bestond de reactie van de Europeanen erin muren en hekken op te trekken en de toegang tot de Schengenruimte op alle mogelijke manieren te verbieden aan de migranten, ongeacht hun motieven, om asiel te zoeken. Na de korte maar zeer indrukwekkende "migrantencrisis" in de zomer van 2015, toen honderdduizenden migranten, vooral Syriërs op de vlucht voor de oorlog, via de Balkanroute Duitsland en enkele andere West-Europese landen zoals Zweden konden bereiken, sloot de Europese Unie akkoorden met Turkije en andere transitlanden, zoals Libië of Marokko, om de migranten tegen te houden en hen in vluchtelingenkampen te houden, soms onder erbarmelijke omstandigheden en ondanks schendingen van de mensenrechten, vooral in Libië. Dit gaf deze landen de middelen om de vluchtelingen als chantage middel te gebruiken, waarbij Erdogan de Europese landen meermaals dreigde om duizenden Afghanen of Syriërs op het grondgebied van de EU toe te laten indien de Europese Unie niet bereid was de eisen van Turkije in verband met andere kwesties te aanvaarden. In deze omstandigheden werd het heel ongemakkelijk om kritiek te uiten op de autoritaire tendensen en de schendingen van de mensenrechten in Turkije, zowel binnen als buiten het land. Vooral omdat de Europeanen zelf, geconfronteerd met de opkomst van populistische en anti-migranten politieke bewegingen, een beleid invoerden dat in strijd was met de waarden waarop de EU was gebouwd, zoals de push-back praktijken die bestonden uit het verhinderen van de nadering van migrantenboten en het terugduwen van migranten naar de kusten vanwaar ze vertrokken, met het risico te verdrinken. En toen president Loekasjenko van Wit-Rusland in november 2021 besloot de migranten uit het Midden-Oosten te manipuleren om een conflict met de EU te beginnen, door hen te helpen met duizenden de grens over te steken, was de reactie van Polen het plaatsen van prikkeldraad en het achterlaten van deze hulpeloze mensen, vaak gezinnen met kinderen, in het niemandsland tussen de twee landen, in de kou en zonder bevoorrading.

Pas toen Rusland afgelopen februari Oekraïne aanviel, begonnen de westerse landen te reageren, door militaire steun te verlenen aan Kiev, honderdduizenden vluchtelingen op te vangen en te helpen bij het instellen van een onderzoek ter plaatse naar de beschuldiging van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid, waardoor velen het gevoel kregen dat er met twee maten werd gemeten, of de slachtoffers nu uit Europa kwamen of uit andere delen van de wereld. Het gevolg was dat veel ontwikkelingslanden, die Rusland tijdens de Algemene Vergadering van de VN hadden veroordeeld voor de inval in Oekraïne (141 voor, 5 tegen, 35 onthoudingen), niet voor de uitsluiting van Rusland uit de Mensenrechtenraad stemden (93 voor, 24 tegen, 54 onthoudingen, vooral in Afrika en Azië), en dat alleen ontwikkelde landen sancties tegen Rusland hebben aangenomen.

In Rusland is bekend dat het Poetin-regime zijn toevlucht neemt tot gewelddadige maatregelen om onderzoeksmedia en politieke oppositie het zwijgen op te leggen. In februari 2017 werd de journalist en oppositieactivist uit Moskou Vladimir Kara Murza voor de tweede keer in twee jaar vergiftigd. Dat gebeurde toen hij een documentaire aan het promoten was over zijn vriend, voormalig vicepremier en mede Poetin-criticus Boris Nemtsov, die in februari 2015 werd doodgeschoten op een brug in Moskou. Andere opmerkelijke moorden zijn de moord op een prominente journaliste en uitgesproken Kremlincritica Anna Politkovskaja, die op 7 oktober 2006 in de lift van haar flatgebouw werd vermoord, en Natalja Estemirova, een mensenrechtenactiviste die op 15 juli 2009 werd ontvoerd en in het hoofd en de borst werd geschoten. Alexis Navalny, de belangrijkste tegenstander van Vladimir Poetin, is in 2020 gearresteerd na een mislukte poging om hem te vergiftigen door de Russische veiligheidsdienst, en in 2022 veroordeeld tot een gevangenisstraf van elf jaar. Deze mensen hebben zich in levensgevaar gezet door zich uit te spreken.

II. Dimensies van mensenrechtenschendingen

A. Niet-overheidsactoren

Mensenrechtenschendingen worden niet alleen door regeringen veroorzaakt of verhevigd, maar ook door vele niet-overheidsactoren. Vooral criminele organisaties, paramilitaire groeperingen en terroristische groeperingen zijn vaak verantwoordelijk voor het lijden van vele onschuldige mensen. Zo waren de vier grootste islamitische terreurgroepen (Islamitische Staat, Boko Haram, Taliban, Al Qaida) in 2015 voor 74% van de wereldwijde terreurdoden verantwoordelijk. Deze groepen houden zich voornamelijk bezig met mensenhandel, onderdrukking en moord om hun doel te bereiken of hun ideologie te verwezenlijken. Aangezien er veel geld te verdienen valt met mensenhandel, is het moeilijk te zeggen of deze groepen dit doen om hun ideologie te verspreiden of om winst te maken, of misschien wel allebei. Afgelopen juni bijvoorbeeld vermoordden islamitische militanten ten minste 100 burgers in een plattelandsdistrict in het noorden van Burkina Faso. Vele andere bloedbaden hebben plaatsgevonden in het Sahelgebied, ook in Mali of Niger. In het noordwesten van Pakistan werd op 4 maart een drukbezochte sjiiitische moslimmoskee door een zelfmoordaanslag verwoest, waarbij ten minste 56 gelovigen om het leven kwamen en ten minste 194 mensen gewond raakten.

Wereldwijd zijn naar schatting 21 miljoen mensen het slachtoffer van dwangarbeid. In de periode tussen 2012 en 2014 waren er 63 251 geïdentificeerde slachtoffers van mensenhandel binnen de EU. Het aantal slachtoffers van dwangarbeid wordt geschat op 21 000 000. 71% van de 63 251 slachtoffers waren vrouwen of meisjes. 54% was slachtoffer van seksuele uitbuiting. 38% van de slachtoffers moest dwangarbeid verrichten. Vrouwen worden vaker het slachtoffer van seksuele uitbuiting en mannen moeten dwangarbeid verrichten. In de periode tussen 2013 en 2014 waren er in de EU slechts 4079 vervolgingen en slechts 3129 veroordelingen. Hoewel er sinds 2011 een EU-richtlijn tegen mensenhandel bestaat, waarin verschillende punten zijn opgenomen, zoals preventie, ondersteuning van slachtoffers en vervolging van daders, blijkt uit het aantal slachtoffers en veroordelingen dat deze richtlijnen moeilijk toe te passen zijn. Alleen al hieruit blijkt dat er dringend iets moet veranderen om mensen beter te beschermen.

B. Rol van de Transnationale ondernemingen

Een transnationale onderneming (TNC) of multinationale onderneming (MNC) is een onderneming die de macht heeft om de verschillende activiteiten van de productieketen in meer dan één land te coördineren en te controleren, zelfs als zij deze niet bezit. Transnationale bedrijven profiteren van nationale verschillen in productiekosten, zoals natuurlijke hulpbronnen, arbeid en overheidsstimulansen, e, waar het de mogelijkheid heeft om zijn middelen en activiteiten tussen locaties op wereldschaal te wisselen.

Bedrijven installeren zich in landen waar de productiekosten laag zijn. De reden waarom deze kosten laag zijn is omdat er daar weinig belastingen betaald moeten worden. Dit zorgt vaak voor onderbetaling van het personeel, voor kinderarbeid.... Voor bedrijven is minder belastingen betalen een voordeel aangezien ze minder geld moeten uitgeven en meer kunnen produceren. Door de mensenrechtenschendingen die hierbij ontstaan, zijn er bijv. in Europa strenge maatregelen genomen om bedrijven hierop te controleren. Daarom verhuizen bedrijven graag naar landen waar deze maatregelen niet streng zijn. Alleen zo is het voor hen mogelijk om te profiteren van kinderarbeid, om geen fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, geen sociale verzekering en een minimum aan sociale zekerheid enz. te moeten geven aan hun werknemers.

De condities waarin er gewerkt wordt zijn ethisch onaanvaardbaar. Het heeft heel vaak ook iets met corruptie te maken, bijv. onderdrukking van vakbondsorganisaties, intimidatie van vakbondsleden, samenwerking met politie, particuliere legers en geheime diensten. Het is vaak niet legaal maar door deze voorbeelden lukt het aan deze bedrijven om hiermee weg te komen. In de Democratische Republiek Congo (DRC) bijvoorbeeld pleegt Ruashi Mining, een Chinees bedrijf, al meer dan 15 jaar ernstige schendingen aan de mensenrechten en milieuvernietiging tegen de Congolese gemeenschappen. De mensen die in de buurt van de mijn wonen, zijn het slachtoffer geworden van gedwongen uitzettingen en het verlies van hun huizen en stukken land, zonder dat zij enige compensatie hebben ontvangen. En uit een onderzoek van Global Witness is gebleken dat bedrijven die mineralen uit de DRC ontginnen, zoals Apple, Tesla en Intel, materialen gebruiken die afkomstig zijn van door milities gecontroleerde mijnen of mijnen waarin kinderarbeid een realiteit is

Er werden tegen bedrijven zoals C&A, Nike, Patagonia en State of Art klachten ingediend, bij het Openbaar Ministerie. Zij hebben volgens ECCHR (European Centre for Constitutional and Human Rights) producten gemaakt van Chinees katoen, dat geproduceerd is met slavenarbeid. De Oeigoeren zijn de oorspronkelijke bewoners van de Chinese regio Xinjiang. Zij worden door China onderdrukt en in heropvoedingskampen tewerkgesteld. Het katoen wordt daar met gedwongen arbeid gemaakt.

Er zijn nog veel andere gelijkaardige situaties, maar soms weet het bedrijf er zelf niets van of juist iedereen weet ervan en wordt het genegeerd zodat het bedrijf/ land geen slechte reputatie krijgt.

C. Doelgroepen

Er zijn bepaalde groepen mensen die in het bijzonder te maken hebben met mensenrechtenschendingen. Namelijk vrouwen, genderminderheden, etnische en religieuze groepen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen onderdrukking van deze groepen door de overheid of door andere groepen. Zoals eerder vermeld is een voorbeeld van onderdrukking door de overheid het gedrag van de Chinese overheid tegenover de etnische minderheidsgroep van de Oeigoeren. De meerderheid van de Oeigoeren behoort tot het islamitische geloof. In 2019 werd bekend dat er in Xinjiang heropvoedingskampen zijn waar meer dan een miljoen Oeigoeren tegen hun wil worden vastgehouden, mishandeld en gesteriliseerd. Daarnaast moeten ze dwangarbeid verrichten. De Chinese regering probeert hen te 'heropvoeden' zodat ze hun geloof veranderen en zich aanpassen aan de Chinese cultuur. Moslims worden vervolgd in andere Aziatische landen, zoals in India waar premier Narendra Modi zijn hindoe-nationalistische agenda bevordert, of in Myanmar waar de Rohingya de bloedbaden in 2016-2017 moesten ontvluchten en nu in vluchtelingenkampen in Bangladesh leven.

Het conflict tussen de etnische groepen Hutu en Tutsi, die hoofdzakelijk in Centraal-Afrika leven, heeft herhaaldelijk tot genocide geleid. Alleen al in Burundi braken in 1972, 1988 en 1993 burgeroorlogen uit, waarbij de twee groepen elkaar uit angst en machtswellust vermoordden. Bij de genocide van 1972 werden 80.000 tot 100.000 Hutu's het slachtoffer, nog eens 150.000 vluchtten naar de buurlanden. Ook in Rwanda vond in 1994 een genocide plaats, ditmaal tegen de Tutsi's. Ten minste 800.000 Tutsi's werden vermoord.

Vrouwen en mannen worden ook vervolgd vanwege hun geslacht of hun seksuele geaardheid:

- Meer dan 1 op de 5 vrouwen en 1 op de 20 mannen hebben als volwassene in Engeland te maken gehad met verkrachting of seksueel geweld
- 1 op de 6 Amerikaanse vrouwen is tijdens haar leven het slachtoffer geweest van een poging tot of voltooide verkrachting (14,8% voltooide, 2,8% poging)
- Elk jaar worden wereldwijd gemiddeld 66.000 vrouwen op gewelddadige wijze om het leven gebracht, wat neerkomt op ongeveer 17% van alle slachtoffers van opzettelijke doodslag
- In 2017 werden wereldwijd 87.000 vrouwen en meisjes gedood
- Volgens de database van de Washington Post zijn er in 2020 1000 mensen neergeschoten door politieagenten (in 2015 waren dat er 994) in de Verenigde Staten
- In 2016 meldde tussen 11% en 28% van de LGBTQ+-werknemers een promotie te zijn misgelopen enkel en alleen vanwege hun seksuele geaardheid. 27% transgender werknemers meldt in dat jaar te zijn ontslagen, niet te zijn aangenomen of geen promotie te hebben gekregen

Landen als Oeganda, Egypte, Rusland of Hongarije hebben homofobe wetten aangenomen, maar de vervolgingen van de LGBTQ+-gemeenschap komen vaak uit de maatschappij, zoals in Zuid-Afrika, waar lesbiennes het slachtoffer zijn geworden van "corrigerende verkrachtingen" om hun seksuele geaardheid te veranderen. En het zijn de patriarchale geslachtsnormen en -stereotypen in de westerse maatschappijen die verklaren waarom elk jaar duizenden vrouwen door hun partner worden gedood - om precies te zijn 3762 in 46 Europese landen in 2021. Of het nu om andere etnische afkomst, religie, geslacht of seksuele geaardheid gaat, stereotypen liggen aan de basis van ongelijkheid en discriminatie.

III. Opnieuw in actie komen

A. Vrije meningsuiting

Volgens Freedom House woont maar slechts 17 % van de wereldbevolking in landen met volledige persvrijheid.

In niet-democratische landen wordt de persvrijheid, meningsuiting vaak beperkt door de staat: onafhankelijke kranten worden verboden, websites geblokkeerd... Vooral Mensenrechtenverdedigers die hun standpunten willen verspreiden, riskeren hierbij hun leven. Hoe gaan we hen kunnen beschermen? In extremen gevallen hebben mensen geen toegang tot onafhankelijke informatie. Elke tekst en elke film wordt voor publicatie gecontroleerd door een overheidsinstantie. Er is een groot gebrek aan informatie bij inwoners van niet democratische landen. Door onderdrukkende wetten van de staat is het mogelijk de vrije meningsuiting te beperken. Een voorbeeld hiervan is Eritrea.

Eritrea is het land met de minste persvrijheid ter wereld (Press Freedom Rankings 2021). Toen in 2001 een brief van de "G-15" werd gepubliceerd, waarin de president Isayas Afewerki en zijn regering ervan beschuldigd werden illegaal te hebben gehandeld en de grondwetten te hebben geschonden, werden als gevolg daarvan alle onafhankelijke kranten verboden en tien journalisten gevangen gezet.

Veel mensen vooral in west Europa nemen persvrijheid als iets vanzelfsprekend, terwijl het dit helemaal niet is. Het zou vanzelfsprekend moeten zijn. Meningsuiting hoort bij de basisrechten van de mens hoewel er nog heel veel mensenrechten schendingen gebeuren in de vorm van dood, ontvoering, gevangenisstraf... Een recent voorbeeld van 14 april 2022: "Een feministische activiste is in Rusland opgesloten omdat ze prijskaartjes verving door slogans tegen de oorlog in Oekraïne."

Er zijn NGO's die zich inzetten en verandering willen brengen. Bijvoorbeeld Amnesty zet zich in voor het recht op vrijheid van meningsuiting, door op te komen voor gewetensgevangenen die alleen maar vanwege hun mening vastzitten. Amnesty Nederland richt zich met name op een aantal landen waar het met de vrije meningsuiting slecht is gesteld: Rusland, China, Turkije, Saudi-Arabië en Indonesië. Met nieuwe wetten krijgen de autoriteiten steeds meer middelen in handen om critici van de regering mond dood te maken. Door druk uit te blijven oefenen probeert Amnesty te bewerkstelligen dat die wetten nietig worden verklaard.

Aan de andere kant heb je ook het probleem bij volledige persvrijheid, vooral op sociale media platformen, waar iedereen zijn eigen mening mag publiceren. Hierdoor komt het tot een overlast van verschillende informatie rond een thema, waardoor het niet meer zo eenvoudig is te weten wat nu fake nieuws is en wat niet.

B. Gerechtigheid

Het is belangrijk dat de mensen die het slachtoffer zijn van mensenrechtenschendingen, gerechtigheid krijgen. Enerzijds omdat je hen laat zien dat je om hen geeft en anderzijds om toekomstige mensenrechtenschendingen te voorkomen door de regeringen en de mensen te laten zien wat de gevolgen zijn en dat zoiets niet door de algemene bevolking ondersteund wordt.

Overgangsjustitie

Het beginsel van overgangsjustitie ontstond in 1980/1990 als reactie op de politieke veranderingen in Latijns-Amerika en Oost-europa. Overgangsjustitie heeft in het algemeen twee doelstellingen bij de aanpak van grootschalige schendingen van de mensenrechten. Enerzijds beoogt zij recht te doen aan de slachtoffers en hun vertrouwen in de staat te herstellen. Ten tweede dient het als overgang naar een vreedzamer, rechtvaardiger en democratischer maatschappij om ervoor te zorgen dat massale mensenrechtenschendingen in de toekomst niet meer voorkomen. Deze overgang kan plotseling en snel komen, met alle problemen van dien, maar kan ook enkele decennia duren. Voorts probeert overgangsjustitie de echte daders van mensenrechtenschendingen te achterhalen en hen ter verantwoording te roepen overeenkomstig de wensen van de bevolking en de regering. De herintegratie van ex-strijders, verzoening tussen gemeenschappen, en de rol van justitie bij vredesopbouw zijn allemaal belangrijke kwesties voor overgangsrechtbeoefenaars om aan te pakken. In sommige landen, zoals Sierra Leone en Uganda, willen de gemeenschappen traditionele rituelen gebruiken om de verzoening tussen de oorlogvoerende partijen te bevorderen. In dit geval is de functie van overgangsjustitie ervoor te zorgen dat een goede aanpak wordt gevolgd, een aanpak die dat ritueel omvat, maar niet de mogelijkheid uitsluit om diegenen te vervolgen verantwoordelijk voor de misdaden, noch de uitvoering van andere justitiële maatregelen om aanvullende vormen van gerechtigheid tot stand te brengen.

Extraterritoriale justitie

Extraterritoriale rechtsmacht (ETJ) is de juridische mogelijkheid van een regering om haar gezag uit te oefenen buiten haar eigen grenzen. Voorbeelden hiervan zijn dat een staat rechtsbevoegdheid behoudt over zijn burgers wanneer zij zich in het buitenland bevinden en dat bepaalde strafbare feiten in een staat kunnen worden vervolgd ongeacht waar zij zijn gepleegd. Elke regering kan aanspraak maken op ETJ in elk extern gebied. Wil zij deze echter effectief kunnen uitoefenen zonder geweld te gebruiken, dan moet de regering van dat externe gebied daarvoor toestemming geven.

Strafrechtelijke jurisdictie kan extraterritoriaal zijn indien:

- Een staat deze doet gelden, hetzij in het algemeen, hetzij in specifieke gevallen krachtens zijn nationale recht,
- Een supranationale autoriteit (bijvoorbeeld de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties) een internationaal gerechtshof heeft opgericht om een bepaalde zaak te behandelen (bijvoorbeeld oorlogsmisdaden in een bepaald land),
- Wanneer een internationaal gerecht is ingesteld op basis van een verdrag voor een specifiek rechtsgebied.

Veel landen hebben overeenkomsten met gastlanden op grond waarvan gastlanden jurisdictie kunnen uitoefenen over leden van hun strijdkrachten die in het gastland zijn gestationeerd.

Door de diplomatieke onschendbaarheid blijven diplomaten onder de jurisdictie van het gastland, maar zijn zij "onschendbaar" (vertegenwoordigers van het gastland mogen het gebied niet betreden of diplomaten aanhouden).

C. VN-actoren

Internationaal gerechtshof

Het internationaal gerechtshof is het hoogste gerechtelijke orgaan van de VN en het is gevestigd in het Vredespaleis in Den Haag (Nederland). Het hof geeft advies aan organisaties van de VN over juridische zaken en kijkt naar de rechtsgeschillen tussen de staten op basis van het internationaal recht. Door de Algemene Vergadering en door de Veiligheidsraad worden 15 magistraten gekozen die het hof samenstellen en voor 9 jaar hun functie innemen.

Blauwhelmen

De militaire macht van de Verenigde Naties worden de blauwhelmen genoemd. Vandaag bestaan zij uit meer dan 70.000 militairen, afkomstig van nationale legers uit de hele wereld. Het probleem is dat ze alleen geweld mogen gebruiken in een kwestie van zelfverdediging.

Op het militair personeel van de VN kan een beroep worden gedaan om:

- Burgers en VN-personeel te beschermen;
- Een betwiste grens te bewaken;
- Vredesprocessen in post-conflictgebieden te bewaken en te observeren
- Veiligheid te verschaffen in een conflictgebied;
- Veiligheid te bieden tijdens verkiezingen;
- Militair personeel in het land zelf bijstaan met opleiding en ondersteuning
- Bijstand verlenen aan voormalige strijders bij de uitvoering van de vredesakkoorden die zij eventueel hebben ondertekend.

Veiligheidsraad

De VN Veiligheidsraad is verantwoordelijk voor internationale vrede en veiligheid. De lidstaten zijn na een besluit verplicht deze te implementeren.

Bij het vaststellen van het bestaan van een bedreiging van de vrede of een daad van agressie, wordt de veiligheidsraad bijeengeroepen. Dan wordt er verzoekt met vreedzame middelen de situaties te regelen en compromissen te vinden. In sommige gevallen kan de Veiligheidsraad zijn toevlucht nemen tot het opleggen van sancties of zelfs het gebruik van geweld toestaan om de internationale vrede en veiligheid te handhaven of te herstellen.

Mensenrechtenraad van de VN

De mensenrechtenraad van de VN is verantwoordelijk voor de implementering van de mensenrechten en het naleven van de verdragen van de mensenrechten. Dit houdt de dialoog over mensenrechten en aanverwante zaken in, wat betekent dat vragen over mensenrechten worden besproken en samen de antwoorden worden uitgewerkt.

De Mensenrechtenraad is ook verantwoordelijk voor de uitbreiding van richtlijnen over mensenrechtenkwessies in het internationaal recht. Hun belangrijkste taak is het voorkomen van mensenrechtenschendingen op internationaal vlak.

D. Welke acties tegen Rusland en China?

De autocratisch bestuurde eenpartijstaat China ziet zichzelf als een democratie en probeert dit hun bevolking wijs te maken. Maar hoe kan China een democratisch land zijn, als er geen democratische verkiezingen zijn in de Volksrepubliek, de communistische partij alles zelf beslist, er geen pers- of meningsvrijheid is, burgers zonder proces in de gevangenis verdwijnen, enz.? In de Chinese politiek speelt propaganda een grote rol, zoals ook in Rusland. In beiden landen wordt de informatie die het volk krijgt beperkt op wat positief is voor de staat zelf. Mensen worden daar "gebrainwashed", dit gaat natuurlijk tegen de mensenrechten in. Hier iets aan te ondernemen is niet altijd even gemakkelijk, omdat de eigen bevolking soms zelf niet weet dat ze beperkt wordt in de informatie die ze krijgt en daarom zelf niet in opstand wil komen tegen de regering.

Is de internationale wet machteloos tegen de Russische agressie in Oekraïne?

Dit is een vraag die vaak gesteld wordt. Het antwoord hierop is nee, maar het is ingewikkelder dan dat. Rusland heeft vanzelfsprekend de internationale wet overtreden. Oekraïne is een politieke onafhankelijke staat en heeft hier recht op. In de VN wet staat er: "All members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state." Deze wet heeft Rusland onder andere overtreden. Een idee was om Rusland van de veiligheidsraad te verbannen. Het probleem is dat de VN gevormd is o.a. door landen die de tweede wereldoorlog gewonnen hebben, gekend als de P5, nl. Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, de Verenigde Staten, Rusland en China. Zij hebben dus een permanente zit in de veiligheidsraad en de macht over het veto van de veiligheidsraad. Dus om dit te kunnen doen zou Rusland en de andere P5 allemaal akkoord moeten gaan en dit zal dus nooit gebeuren.

Hoe kunnen we dan helpen?

Onder het artikel 51 staat er dat het gebruik van geweld toegelaten wordt als een land zich moet verdedigen van een aanval en ze mogen militaire hulp aan andere landen vragen. Deze wet telt dus ook voor Oekraïne. Dit brengt de EU in een heel ingewikkelde positie. Aan de ene kant willen ze Oekraïne helpen, maar als ze hun militairen daarnaartoe sturen riskeren ze een derde wereldoorlog te beginnen. Dus tot nu toe proberen ze het met gesprekken en economische sancties.

Bronnen

<https://www.humanrights.ch/de/ipf/grundlagen/durchsetzungsmechanismen/uno/sicherheitsrat/humanaere-interventionen/>

<https://www.historyextra.com/period/20th-century/when-should-countries-intervene-in-others-affairs/>

https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_60_1.pdf

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/03/22/20-jaar-navo-bombardementen-in-voormalig-joegoslavie/>

<https://www.greelane.com/nl/geesteswetenschappen/geschiedenis--cultuur/second-congo-war-43698/>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Humanitaire_interventie#Interventies_sinds_1990

<https://www.un.org/en/chronicle/article/responsibility-protect>

<https://www.britannica.com/event/Iraq-War>

https://www.un.org/peacebuilding/sites/www.un.org.peacebuilding/files/documents/26_02_2008_background_note.pdf

<https://www.europarl.europa.eu/news/nl/headlines/society/20171012STO85932/mensenhandel-bijna-16-000-slachtoffers-in-de-eu>

<https://peacekeeping.un.org/en/military>

https://www.europa-nu.nl/id/vh9lr8esocs4/internationaal_gerechtshof_van_de